

Livets väg

nr 16/2022

Jesus sade: Jag är vägen,
sanningen och livet. Ingen
kommer till Fadern utom
genom mig (Joh. 14:6).

Vägen genom Bibeln (5)

Om Josef och Benjamin. Kapitlen 37-50 i första Mosebok handlar om hur Josef blev såld som slav och kom till Egypten, och hur sedan hela Jakobs släkt (70 personer) flyttade dit. Detta är en mycket gripande berättelse.

Den hustru Jakob ville gifta sig med från början var Rakel, men Laban gav honom istället den äldre system Lea som hustru. Medan Lea och de två tjänstekvinnorna Bilha och Silpa fick många barn var Rakel länge barnlös. Men så födde hon sonen Josef och senare Benjamin. Om Josefs födelse står det:

Men Gud tänkte på Rakel. Gud hörde henne och gjorde henne fruktsam. Och hon blev havande och födde en son. Då sade hon: "Gud har tagit bort min skam." Och hon gav honom namnet Josef och sade: "Herren ska ge mig en son till." (1 Mos. 30:22ff).

Namnet Josef anspelar på verbet *asaf*, som betyder *ta bort*. Gud tog bort Rakels smälek (skam) över att hon var barnlös. Namnet Josef kommer av det hebreiska *jasaf*, som betyder *föröka, lägga till*. Rakel gav honom namnet Josef som en bön att Herren måtte ge henne en son till. Detta skedde också när Benjamin föddes. Rakel fick då i slutet av den långa hemresan en mycket svår förlossning och hon dog i närheten av Betlehem. Det står:

Sedan bröt de upp från Betel. När det var en bit kvar till Efrata började Rakel föda, och förlossningen var svår. När det var som svårast sade barnmorskan till henne: "Var inte orolig! Du får en son den här gången också." Men när hennes själ skulle lämna henne – hon var döende – gav hon honom namnet Ben-Oni. Men hans far kallade honom Benjamin. (1 Mos. 35:16ff)

Ben-Oni betyder "*min smärtas son*" och "Ben-Jamin betyder "*min lyckas son*". Jakobs prövningar blev nu mycket svåra. De äldre bröderna levde ett våldsamt och på flera sätt ogudaktigt liv. Jakob brukade skicka Josef med mat och annat som bröderna behövde när de vallade familjens stora hjordar, ofta långt bort från hemmet. Josef var då sjutton år. Det står:

Josef berättade för Jakob om allt ont som sades om bröderna. Israel älskade Josef mer än alla sina andra söner, eftersom han hade fått honom på sin ålderdom. Han lät göra en hellång dräkt åt honom. När hans bröder såg att deras far älskade honom mer än alla hans bröder, hatade de honom och kunde inte tala vänligt med honom. (1 Mos. 37:2-3)

Bröderna blev också förbittrade när Josef drömde att hans far och mor och alla bröderna skulle falla ner i vördnad inför honom. Även Jakob tyckte då att det gick för långt. Men drömmarna skulle långt senare gå i uppfyllelse när Josef blivit upphöjd till Egyptens mäktigaste man efter Farao.

När avundsjuka, bitterhet och hat får uppfylla människan leder det ofta till våld och mord. Bröderna var så förbittrade att de tänkte mörda den oskyldige, unge Josef. Men Ruben höll dem tillbaka och lyckades få de andra att istället sänka ner Josef i en brunn. Det måste ha varit ett fruktansvärt

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkblad

Nr 16, 11 mars 2022

Red. kyrkoherde Sten Rydh

lidande att bli utsatt för något sådant av sina egna bröder! Sedan såldes Josef till några köpmän som var på väg till Egypten. Han blev så slav i Potifars hus, och Gud välsignade honom där så att han blev en tjänare med mycket stort förtroende inför sin herre.

Men Potifars hustru var en opålitlig och njutningslysten kvinna som dag efter dag försökte locka Josef till att begå äktenskapsbrott med henne. Men då Josef bestämt vägrade detta svängde hon om och anklagade istället Josef för att ha försökt våldta henne. Hon framställde allt med lögn och list så att både husfolket och Potifar trodde på henne och så sattes Josef i fängelse.

Men Gud var med Josef också i fängelset. När några av Faraos tjänare blev satta i samma fängelse tydde Josef deras drömmar. Farao hade blivit vred på sin munskänk (som skulle pröva allt som Farao drack) och på sin bagare. Deras drömmar betydde att Farao efter tre dagar skulle frige munskänken men avrätta bagaren. Josef bad munskänken att han då skulle berätta om att Josef satt oskyldigt fängslad. Munskänken lovade detta. Men när han mycket riktigt efter tre dagar fick sin frihet glömde han bort sitt löfte och Josef fick stanna kvar länge i fängelset.

Senare fick Farao själv ett par drömmar som gjorde honom mycket orolig. Ingen kunde tyda Faraos drömmar. Men då kom munskänken ihåg Josef, och han blev så förd till Farao:

Då sade farao till Josef: ”Jag drömde att jag stod på Nilens strand. Jag såg sju kor, vackra och feta, komma upp ur floden, och de betade i vassen. Sedan såg jag sju andra kor komma upp, klena och mycket fula och magra. Jag har aldrig sett så fula kor i hela Egyptens land. Och de magra och fula korna åt upp de sju första, feta korna. Men när de hade svält dem, märktes inte att de hade ätit upp dem. De var lika fula som förut. Sedan vaknade jag

Men jag drömde igen och såg då sju ax, fullmatade och vackra, växa på samma strå. Sedan såg jag sju andra ax skjuta upp, torra och tunna och svedda av östanvinden. Och de tunna axen slukade de sju vackra axen. Detta har jag talat om för spåmännen, men ingen kunde förklara det för mig.” (1 Mos. 41:17-24)

Josef förklarade för Farao att han själv inte hade någon särskild förmåga att tyda drömmar, och att endast Gud kunde förklara drömmarnas betydelse. Genom drömmarna hade Gud visat vad som skulle ske. Det skulle komma sju goda och rika år med stora skördar, men sedan sju förskräckliga hungerår då många människor måste lida nöd, inte bara i Egypten utan i alla länder.

Josef föreslog då att Farao skulle utse någon som kunde samla in säd under de goda åren och sedan hjälpa folket under hungeråren. Då utsåg Farao Josef till detta.

Allting skedde sedan precis som Gud hade förutsagt genom Faraos drömmar.

Brödernas första resa till Egypten

När hungeråren kom blev det mycket stor nöd i Kanaans land. Jakob skickade då bröderna till Egypten för att köpa säd. Så kom de till Josef och bugade sig till marken för honom. Men de kände inte igen honom. Då tänkte Josef på de drömmar han hade haft tidigare då alla bröderna bugade sig för honom (42:9). För att pröva sina bröder talade han strängt till dem och anklagade dem för att vara spioner. De fick först sitta häktade i tre dagar och sedan valde Josef ut Simeon som gisslan. Han måste stanna i fängelset tills bröderna kom tillbaka med sin yngste bror Benjamin.

Bröderna blev mycket bekymrade och de sa till varandra:

”Vi har skuld efter det vi gjorde mot vår bror. Vi såg ångesten i hans själ när han bad om förbarmande, men vi ville inte lyssna på honom. Därför har vi själva kommit i denna ångest.” Ruben svarade dem: ”Sade jag inte till er

att ni inte skulle synda mot pojken? Men ni lyssnade inte på mig. Därför utkrävs nu hans blod.” (42:21f)

Josef befallde också att pengarna de betalt för säden i hemlighet skulle läggas tillbaka i deras säckar. När de kom hem och fick se pengarna blev de mycket förskräckta och Jakob blev förstas också mycket bekymrad. Han sade:

”Ni gör mig barnlös! Josef är borta, Simeon är borta och Benjamin vill ni också ta ifrån mig. Allting är emot mig!” (42:36)

Ruben försäkrade då att han skulle ansvara för Benjamins säkerhet. Men Jakob ville ändå inte låta dem åka med Benjamin.

Vi förstår hur svårt detta måste ha varit för Jakob. Hans älskade Rakel hade dött när Benjamin föddes. Josef hade – som Jakob trodde – blivit ihjälripen av ett vilddjur. Nu skulle också hans lyckoson (Ben-Jamin) tas ifrån honom. Hur kunde allt detta stämma med Guds löfte om en stor och rik välsignelse? Gud hade ju lovat Jakob, att hans efterkommande skulle bli ett stort folk och att Messias skulle födas i detta folk till välsignelse för hela världen. Men nu såg det sannerligen inte ljus ut.

Vi kan jämföra detta med hur Gud befallde Abraham att offra sin son Isak trots att denne var löftets son. Och vi kan jämföra med hur Isak fick uppleva att Jakob lurade sin bror Esau så att denne blev uppfylld av hat och ville döda Jakob. Det dröjde sedan många år innan Isak fick se Jakob igen. Och nu var det Jakobs tur att gå igenom svåra provningar och lidanden. Dessa patriarker, Abraham, Isak och Jakob fick alla samma underbara löfte, men de fick också uppleva hur Gud provade deras tro om och om igen.

Hungersnöden blev värre och värre. Jakob bad sönerna att de skulle åka till Egypten igen utan Benjamin. Men bröderna vågade inte göra så då den

mäktige mannen hade gjort klart för dem att de absolut måste ha Benjamin med sig. Annars skulle de alla bli fängslade som spioner och troligen dödade.

Då trädde Juda fram och sa till sin far:

”Låt pojken följa med mig. Vi måste ge oss i väg om vi ska överleva och inte dö, både vi och du och våra barn. Jag ska ansvara för honom. Du får utkräva honom av min hand. Om jag inte kommer tillbaka med honom till dig och ställer honom här inför dig, ska jag vara en syndare inför dig i alla mina dagar. Och hade vi inte dröjt så länge hade vi redan varit tillbaka för andra gången.” (43:8ff)

Då gav Jakob (som också kallades Israel) med sig. Han gav dem dubbelt så mycket pengar och gåvor att ta med av det bästa som fanns i landet. Till sist sa han:

”Må Gud den Allsmäktige låta er finna barmhärtighet hos mannen så att han låter er andre bror och Benjamin följa med er hem igen. Och ska jag bli barnlös, så blir jag det.” (43:14)

Brödernas andra resa till Egypten

Så fick Benjamin följa med och de reste ännu en gång till Egypten. Till deras förvåning inbjöd Josef dem till en festmåltid. Men bröderna trodde att det bara var en list och att den mäktige mannen tänkte överfalla dem. De talade med Josefs tjänare om pengarna de hittat i sina säckar. Men tjänaren sa att det var Gud som låtit dem hitta pengar i säckarna och att han hade fått deras pengar. Så släpptes också Simeon fri.

När Josef kom bjöd han dem på en stor festmåltid. Särskilt Benjamin fick en mängd härliga rätter, fem gånger så mycket som de andra. Bröderna måste ha förundrat sig mycket. De var ju mitt i en förskräcklig hungersnöd och så bjöds de på allt detta! De tittade också förvånat på varandra när den mäktige mannen placerade alla bröderna i rätt åldersordning vid bordet. Förmodligen tänkte de att han hade en särskild spådomsförmåga och de måste ha undrat mycket över

varifrån pengarna i deras säckar hade kommit! Kunde mannen ha trollat dit pengarna? Så åt de och drack och var glada tillsammans med den okände, mäktige mannen hela kvällen.

Men i hemlighet hade Josef gett ytterligare instruktioner till sin tjänare för att på allvar pröva om bröderna verkligen hade ångrat allt det onda de hade gjort. Han befallde sin tjänare att på nytt lägga tillbaka pengar i alla säckarna men att också lägga Josefs egen dyrbara bägare i Benjamins säck.

Josef ger sig till känna

På morgonen därpå begav sig bröderna iväg på den långa resan tillbaka till Jakob. De reste så snart det blivit ljust med sina åsnor. Men de hade inte kommit långt då de fick en obehaglig överraskning. Det står:

Men de hade inte kommit långt utanför staden när Josef sade till sin husförvaltare: "Sätt efter männen! När du hinner upp dem ska du säga till dem: Varför har ni lönat gott med ont? Det är ju den här som min herre dricker ur och som han brukar spå med. Det är en ond gärning ni har gjort." (44:4f)

Bröderna försäkrade att de inte stulit någon bägare och sade att om någon av dem hade bägaren hos sig skulle denne dö och de övriga bli slavar.

Till deras stora förskräckelse fann man bägaren i Benjamins säck och de återvände till Josef, som talade mycket strängt till dem:

"Vad har ni gjort? Förstod ni inte att en man som jag kan spå?" Juda svarade: "Vad ska vi säga till min herre? Hur ska vi tala och hur ska vi rentvå oss? Gud har funnit dina tjänares missgärning. Vi är nu min herres slavar, både den som bägaren hittades hos och vi andra." Men Josef sade: "Nej, aldrig skulle jag göra så! Den som bägaren hittades hos ska bli min slav. Men ni andra kan resa hem till er far i frid." (44:15ff)

I denna kritiska stund trädde Juda fram och höll ett långt tal, som slutade med

orden:

Så om jag kommer hem till din tjänare, min far, utan pojken som vår fars hjärta är så fäst vid, då blir det hans död när han ser att pojken inte är med. Dina tjänare skulle då skicka ner din tjänares, vår fars, grå hår med sorg i dödsriket. Jag, din tjänare, har lovat min far att ansvara för pojken, och jag har sagt att om jag inte har med honom hem igen ska jag vara en syndare inför min far i alla mina dagar.

Låt därför din tjänare stanna här hos min herre som slav i pojkens ställe, men låt honom resa hem med sina bröder. Hur skulle jag kunna resa hem till min far utan att ha pojken med mig? Jag klarar inte att se den sorg som då skulle drabba min far." (44:30-34)

Efter detta tal kunde Josef inte längre behärska sig. Han brast ut i högljudd gråt som hördes vida omkring. Bröderna blev utom sig av häpnad och förskräckelse när de förstod att det verkligen var Josef. Kanske tänkte de att Josef nu skulle straffa dem för allt det onda de hade gjort mot honom när de sålde honom som slav till Egypten.

Men Josef talade milt och kärleksfullt till dem och omfamnade dem. Han ville inte alls straffa dem utan visade dem att han hade förlåtit dem. Han sade:

"Jag är er bror Josef som ni sålde till Egypten. Men var inte ledsna och sorg inte över att ni sålde mig hit. Det var för att rädda liv som Gud sände mig hit före er. I två år har det nu varit svält i landet, och det återstår fem år då man varken ska plöja eller skörda. Men Gud sände mig hit före er, för att låta er bli kvar på jorden och hålla er vid liv, till räddning för många. Det är alltså inte ni som sänt mig hit utan Gud. Han har gjort mig till en fader åt farao och till herre över hela hans hus och till härskare över hela Egyptens land." (45:4-8)

Så fick bröderna uppleva att Josef verkligen hade förlåtit dem och han visade dem stor nåd och kärlek. De fick återvända med vagnar och rika gåvor för att hämta sin far och sina familjer till Egypten.

Jakob blev först som förlamad när

bröderna berättade att Josef levde. Men sedan fick han liv igen och blev ivrig att få resa ner till Egypten och träffa Josef. Han såg alla vagnarna som Farao hade skickat med bröderna och hörde dem berätta allt vad Josef hade sagt.

Så kom Jakob/Israel till Egypten. I Bibeln berättas noga vad alla de 70 personerna hette. Bröderna blev ju stamfäder för Israels tolv stammar och i Egypten skulle de med tiden få många efterkommande och bli ett stort folk.

Josef som förebild för Kristus

På många sätt förebildar Josef Herren Kristus. Detta ser vi genom att jämföra med vad som lärs om Jesus Kristus.

Josef var Rakels förstfödde son, som skulle ta bort hennes skam (asaf = ta bort). Han var Jakobs älsklingsson som fick en oerhört fin och dyrbar mantel.

Detta kan sägas vara en förebild för Kristus som ju är både Gud och människa. Han föddes hit till jorden för att *ta bort* mänsklighetens synd. Josefs dyrbara mantel betecknar då Kristi gedom. Att Rakel fick vänta så många år innan hon äntligen fick en son kan ses som en parallell till att de troende i GT fick vänta många hundra år innan Frälsaren äntligen föddes.

Sedan berättas det om Josefs förnedring. Hans bröder hatade honom och ville döda honom. De sålde honom som slav till Egypten. Allt detta betecknar hur Jesus, Guds Son, blev fattig och förnedrad för vår skull. Hans egna hatade honom trots att han inte hade gjort något ont. Så var Jesus oskyldig men fick lida för vår skull.

Gud bevarade Josef. Han blev frestad men stod emot frestelsen och utropade att han inte kunde synda mot Gud och mot sin herre Potifar. Så stod också Jesus emot alla frestelser och avvisade djävulens försök att föra honom vilse. Trots att Josef var

oskyldig såldes han som slav och fick sitta i fängelse. Men Gud välsignade honom på många sätt och upphöjde honom ur förnedringen. Så blev han näst efter Farao den mäktigaste i riket.

Vi kan jämföra detta med hur Kristus, Guds enfödde Son, blev människa och utblottade sig själv för våra synders skull. Därefter upphöjde Gud honom och satte honom på Faderns högra sida. Josefs förnedring och upphöjelse är en tydlig förebild för hur Kristus blev fattig för vår skull, hur han tog på sig alla våra synder och led döden för dem, men hur han i och med uppståndelsen och himmelfärden blir upphöjd och förhålligad.

Vi kan också se hur *Juda* framhåller sin egen och brödernas synd:

Vad ska vi säga till min herre? Hur ska vi tala och hur ska vi rentvå oss? Gud har funnit dina tjänares missgärning. (44:16)

Inför Guds lag vet bröderna att de inte har förtjänat något annat än straff och dom. Så är det för alla människor som ställs inför Guds domstol. Vi är alla skyldiga. Men i denna stund kommer Josefs frikännande nådesord till bröderna:

Men var inte ledsna och sörj inte över att ni sålde mig hit. Det var för att rädda liv som Gud sände mig hit före er. (45:5)

Detta påminner oss om hur Jesus predikar evangelium för alla syndare. Kristus har blivit sänd till världen för att vi skall få syndernas förlåtelse. Vi kan också se hur *Juda* är en förebild för Kristus när han erbjuder sig att bära straffet i Benjamins ställe:

Låt därför din tjänare stanna här hos min herre som slav i pojken ställe, men låt honom resa hem med sina bröder. (44:33)

Det finns många förebilder av detta slag i Bibeln. Men sådana allegorier måste alltid ses i ljuset av Guds ords fasta undervisning om Kristi person och verk.

Forts. i nästa nr